

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

Cap. I. Præcipuus ac ultimus finis, ad quem collimare debet Iurisprudentia
Canonica: materia circa quam versatur, ejusque partitiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-62355)

I

JURIS CANONICI THEORIA ET PRAXIS. LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

*Principius ac ultimus finis, ad quem collimare
debet Canonica Jurisprudentia: materia circa
quam versatur, ejusque partitiones.*

STUPENDA prorsus, nec unquam satis deploranda est humani cæcitas animi, quem Divinus Spiritus suâ illâ supernaturali luce non collustraverit. Cùm enim nihil ita hominis intersit, cíque tam necessarium sit, ut est cognitio finis ac felicitatis suæ, ad quam omnis vita, omnisque actus dirigendus sit; ipsi tamen Gentiles Philosophi, qui omne ferè studium ad hanc perquisitionem contulerunt, à scopo isto adeò infeliciter aberrarunt, ut veterum Romanorum doctissimus Varro, teste Augustino lib. 19. de Civit. Dei, cap. 1. ducentas octoginta & octo diversas

A

diversas

diversas de fine , summoque hominis bono sententias collegerit : cum tam
men ex tanto sententiarum numero non nisi unica possit esse vera & com-
pleteenda , ea scilicet , quæ finem , summumque hominis bonum in unius
Dei fruitione constituit. Hanc verò tanti momenti notitiam singulari felici-
tate ingenii Plato , quem D'vinum cognominavit Antiquitas , assequuntus
est , de quo idem sic testatur Augustinus lib.8. de Civit. Dei , cap.5. *Plato
Dei imitatorem , cognitorem & amatorem dixit esse sapientem , cuius partici-
patione sit beatus.*

Hunc sensum diu ante Platonis ortum piorum animis infuderat Deus ;
Abrahamo quippe Fidelium patri sic promiserat : *Noli timere Abram ,
ego protector tuus , & merces tua magna nimis.* Idemque per Regium Pro-
phetam pronuntiaverat : *Beatus populus , cuius Dominus Deus ejus.* Facessat
illa Sapientium Chaldaeorum insipientia Regi Nabuchodonosori asseverant-
ium , nullam esse Deorum cum hominibus conversationem. Daniel.2. Ve-
rum istud quidem de falsis & inanibus , quos colabant , Diis : sed non de
vero & unico , qui solus colendas est , Deo nobis asseverante delicias suas esse
cum filiis hominum , & quem suus amor ad hoc impulit , ut juxta prophete-
tiam Baruch , in terris tandem viuis sit , & cum hominibus converfatus
fuerit. Neque verò sibi quisquam persuadeat , obstarare Dei cum homine con-
sortio infinitam illam , qua inter ambos interjecta est , disparitatem : quin potiùs illa tanta inæqualitas conciliatrix est admirabilis Dei nobiscum com-
mercio , hoc presupposito , Deum esse infinitæ , immensæque bonitatis. Est
enim bonitas , ut divinus docet Dionysius , sui diffusiva : & quo major est
bonitas , eo ipsa magis appetit esse in alios beneficia ; sicut quo major est
ignis , eo latius suum diffundit ardorem. Hoc ipsum præclarè significat illa
infignis Platonicorum veterum fabula de connubio Pori divitiarum Dei
cum paupertate inito , ex quo progenitus sit amor. Quæcumque enim natura
conjunctionem habet cum bonitate felicitatem , desiderio afficitur locupletandi
inferiorem naturam egestate laborantem ; atque hæc vicissim desiderio
ardet conjungi cum natura beneficia & opulenta , cuius communione sua
suppletur indigentia , suæque miseria succurratur. Hujusmodi cernitur
convenientia mutui amoris inter nutricem , cuius ubera lacte turgent , & in-
fantem aviditate lugendi præ fame laborantem , ex qua oppositione mutuus
inardescit amor , quo nutrix infantem , & infans nutricem appetit. Hac ratione
egestas ac miseria humana Divinam provocat bonitatem & opulentiam ,
afficitque mirificè ad commiserandum & opitulandum nobis , unde
conciliatur æternum mutui amoris commercium ac fædus.

Quanta verò inde fidelibus fiducia innascitur , quæ dulce solamen exur-
git persipientibus non in terris , non in cœlis , non in hominibus , non in
Angelis , non in ulla quantumvis præcellentí re creata , sed in ipso æterno ,
immenso & infinito Deo , ejusque perenni fruitione suam habere collocatam
& stabilitam felicitatem ! Huc ergo , & non aliò vitam omnem nostram ,
omne.

omne studium, omnes actus nostros, omnemque rerum presentium usum referamus, dirigamus & intendamus: nec aliud appetamus & consequemur nisi Deum, & pari cum Propheta cordis affectu exclamemus: *Quid mihi est in celo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in aeternum.*

Virtutes porro, in quibus illi, qui minùs hallucinabantur Philosophi, hominis finem ac felicitatem collocabant, amor ipse Dei, quo in ardore cœlere corda nostra debent, sibi ad eò vindicat, ut suas eis conditiones & proprietates impetrat, faciatque illas suis conatus & sanctis affectibus ancillari. Charitatis namque perinde ac ignis proprium est, ut quacunque attingit, in sui obsequium, ac demùn immutata in suam naturam convertat. Egregie itaque Augustinus in epist. 53, ad Macedonium: *Virtus (inquit) non est nisi diligere quod diligendum est. Id eligere, prudens est: nullis inde averti modestia, fortitudo est: nullis illecebris, temperantia: nullà superbia, justitia est. Quid autem eligemus, quod præcipue diligamus, nisi quo nihil melius inventus? Hoc Deus est.* Haec tenus Augustinus.

Disciplina ergo, quâ ad justitiam erudimur, tota ad dilectionem Dei traducenda est. Judicia etiam causarum, quæ sunt ipsius iustitiae usus ac exercitium, ad unum divini amoris scopum dirigi debent: atque omnium Judicium, sive Ecclesiasticorum, sive Secularium auribus semper insonare debent ista verè aurea Regis Josaphati monita 2. Paralip. 19. *Videte quid faciatis, non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini. Et quodcumque iudicaveritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia civica facite: non est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupidio munerum.* Spectabilis est Justinianea lex *Rem non novam, Cod. de judiciis, de jurejurando à Judicibus & causarum Patronis præstanto, & de habendo assidue sacrarum Scripturarum Codice in ipso judicii loco.*

Theologica disciplina, & Jurisprudentia Canonica, quasi germanæ sorores & gemellæ, pleraque inter se communia simul habent: ambæ namque directè & immediate ad religionem spectant, ambæ pariter circa eadem ferè subjecta versantur, Scripturas sacras & divinas traditiones, Conciliorum, Summorumque Pontificum constitutiones, Sanctorum Patrum scripta. Id tamen discriminis intercedit, quod Theologica disciplina ex se merè speculativa est, & in divinarum rerum cognitione quiete; cùm tamen Canonica Jurisprudentia referatur ad proxim, scilicet Ecclesiarum regimen, tum in spiritualibus, tum in temporalibus carumdem rebus.

Materia porro Canonici Juris dividitur in res Fidei, & in res quæ circa disciplinam versantur. Res Fidei comprehenduntur partim sacris utriusque Testamenti paginis, partim Traditionibus Apostolicis, quæ ut unanimes docent SS. Patres, pariter intintuntur cum divinis Scripturis autoritate, ut tradit canon *Ecclesiasticarum*, dist. 11, desumptus ex Basili lib. de Spiritu Sancto,

cap. 27. Circa res verò disciplinae, quædam sunt per universam Ecclesiam receptæ, aliae non ubique, sed certis quibusdam locis invaluerunt. De illis quæ in universa servantur Ecclesia egregium est Augustini documentum epist. 118. ad Januarium: *Illa (inquit) quæ non scripta, sed tradita custodiuntur, quæ quidem toto orbe terrarum servantur, dantur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel à plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima autoritas, commendata atque statuta retineri: sicut quod Domini Passio, Resurrexio, atque Ascensio in cœlum, & adventus de cœlo Spiritus Sancti anniversaria celebritate veneratur.* Sed neque in rebus disciplinae, quæ universali auctoritate stabilitæ, usuque communi ubique recepta sunt, fas cuiquam fuerit abscedere vel transgredi quidquam, ut est præfixus à Nicæna Synodo Paschalis celebratissimæ dies. Accident nihilominus pro particularium Ecclesiæ ac locorum institutis atque usibus diversi ritus consuetudinesque, quibus soli locorum incolæ astringuntur: advenis autem consilium datur à SS. P atribus Ambroso & Augustino, ut dum in eisdem versantur locis, se his pariter usibus accommodent; non enim sunt à delicto immunes, si scandalum inferant, juxta monitum Apostolicum 1. Corinth. 8. de usu escæ aliqui licite, si frater inde scandalizetur.

Sanctus istis adstipulatus Augustinus in eadem epistola 118. dicens: *Alia vero quæ per loca terrarum regionesque variantur, sicut est quod alii jejunant Sabbata, ali verò non: alii communicant quotidie corpori & sanguini Christi, ali certis diebus; & si quid alind adverti potest, totum hoc genus liberas habet observationes, nec disciplina ulla est in illis melior gravi prudenterque Christiano, quam ut eo modo agat, quo viderit agere Ecclesiam, ad quamcumque devecerit.* Additque ibidem, beatissimæ memoriae virum Ambrosium illa consuluisse, atque ita solitum agere, ut Romæ quidem hospitans Sabbato jejunaret; sed non Mediolani degens, ubi nihil tale præceptum, aut moribus receptum erat. Huc pertinet alterius Augustini interrogatio, & ad ipsum Gregorii Magni Papæ responsio, eidem suadens, ut ex diversis usibus ac ritibus, quos sive Romæ, sive in Gallicanis Ecclesiæ viderit servari, eos in novis Angliae Ecclesiæ instituat, quos magis ad populorum pietatem, & ad majorem Dei cultum conducere judicabit.

In summa, Jure duplice constat universa hæc Jurisprudentia, scripto scilicet, & non scripto, seu consuetudine. Scriptum Jus sacra utriusque Testamenti volumina comprehendit, prætereaque scriptis exaratos Conciliorum Ecclesiæ Canones, Pontificum etiam Romanorum Constitutiones, itemque pro diversis locis inferiorum Episcoporum Sanctiones, sanctorum insuper Doctorum sententias. Divinarum porro Scripturarum completus catalogus recensetur in Concilio Cartaginensi tertio, can. 47. & in altero Romano septuaginta Episcoporum, cui præsedidit Gelasius Pontifex: prætereaque in Tridentinô sess. 4. Refertur simul & ab Innocentio Papa I. in epistola ad Exuperium Tolosanum Antistitem, & ab Augustino lib. 2. de doctrina Christiana.

Christiana , cap. 8. Item ab Isidoro libro 1. Etymologiarum , cap. 1. & à Cassiodoro lib. 1. divinarum lectionum. Sanè vetustioribus quæ præcesserant temporibus, hac de re non erat pari evidentiâ definitum. De quibusdam quidem unus erat universorum Catholicorum consensus : At de quibusdam aliis inter ipsos decertabatur , an sacris accensendi essent , an ad apocryphorum classem relegandi. Quæ causa est cur nonnulli silentio prætereantur libri in priscis quibusdam catalogis, qualis est Laodicenæ Synodi can. ult. Epiphanius libro de ponderibus & mensuris , Gregorii Nazianzeni in carmine de Sacris Scripturis , & Hieronymi in Prologo Galeato.

Conciliorum Ecclesia quadruplex numeratur discrimen , inter quæ primum authoritatis gradum obtinent oecumenica, seu generalia Concilia , in quæ universa diversis ex nationibus confluxit Ecclesia. Horum convocation ad Romanum Episcopum Petri successorem pertinet , cuius sollicitudini & potestati Christus Dominus universum ovile commisit. Secundum dignitatis gradum nationalia Concilia sibi vendicant , ad quæ diversarum provinciarum Episcopi convenienti. Tertium gradum tenent provincialia, ad quæ convocantur circumviciini sub uno Metropolitano Episcopi. Quartum diœcesanae Synodi sub uno tantum Episcopo. Attramen diœcesanae Synodi antiquitus dicebantur illæ , in quas diversi confluabant cum suffraganeis Episcopis Metropolitani diversis ex provinciis profecti. Olim enim multò latius patebat Diœcesis nomen , completestebatur quippe plures provincias uni alicui Patriarchæ , aut Primi , aut Exarchæ subditas. De Exarchis vide Concilium Chalcedonense can. 9. & 17.

Contigit aliquando ut Concilium nationale plures numeraret Episcopos , quam universalia , seu oecumenica nonnulla : nec tamen ex ampliore numero parem cum istis nancisci poterat authoritatem. Semperque tenenda ista est Augustini regula libro 2. de Baptismo contra Donatistas , cap. 3. *Ipsa Concilia que per singulas regiones vel provincias sunt , plenariorum Conciliorum authoritati , quæ sunt ex universo orbe Christiano , sine ulla ambigibus cedunt.* Tenenda similiter ejusdem Sancti Doctoris ibidem relata regula est : *Ipsa pleniora Concilia saepe priora posterioribus emendantur , quum aliquo experientio rerum aperitur quod clausum erat , & cognoscitur quod latebat.*

De indicta ab uno Episcopo intra proprios fines Synodo parum consultè scripsit Gratianus initio distinctionis 18. esse invalidam ad definiendum & constituendum , & solummodò valere ad corrigendum & aequendum ; eique merito Glossa contradicit his verbis : *Istud non est verum , quia Episcopi bene condere Canones possunt Episcopales , & Archiepiscopus Provinciales : quia quilibet Episcopus , & qualibet Ecclesia sibi potest statuere aliquod jus.* Idque multis Canonibus confirmat.